

Κεφαλαίο 4

3.ΕΝΕΤΙΚΗ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Ερώτηση 1

Γιατί ο Αλέξιος Α΄ ο Κομνηνός παραχώρησε προνόμια στους Βενετούς το 1082;

Ποια ήταν αυτά τα προνόμια;

Για να αποक्रούσει τους Νορμανδούς της Ιταλίας που είχαν αποβιβάσει στα παράλια της Ηπείρου και ήταν έτοιμοι να βαδίσουν κατά της βυζαντινής πρωτεύουσας, ο Αλέξιος Α΄ ζήτησε τη συνδρομή των Βενετών. Με τη βοήθεια του πανίσχυρου βενετικού στόλου, το Βυζάντιο κατανίκησε τους Νορμανδούς. Για να ανταμείψει τους συμμάχους του, ο Αλέξιος Α΄ τους έδωσε, με το χρυσόβουλο (δηλ. επίσημη έγγραφη συμφωνία, υπογεγραμμένη από τον αυτοκράτορα και σφραγισμένη με τη χρυσή του βούλα) του 1082, τα ακόλουθα προνόμια:

1. Παραχώρησε τίτλους και χρηματικές χορηγίες στους κοσμικούς και εκκλησιαστικούς άρχοντες της Βενετίας.
2. Παραχώρησε στους εμπόρους της Βενετίας σκάλες (δηλ. αποβάθρες) και εμπορικά καταστήματα στην προκουμία της πρωτεύουσας.
3. Επέτρεψε στους Βενετούς να εμπορεύονται ελεύθερα και χωρίς να πληρώνουν δασμούς σε όλα τα σημαντικά βυζαντινά λιμάνια.

Ερώτηση 2.

Ποιες οικονομικές συνέπειες είχε η παραχώρηση προνομίων στους Βενετούς;

Με τη διμερή αυτή συνθήκη το Βυζάντιο παραιτήθηκε εκούσια (με τη θέλησή του) από τα φορολογικά, ναυτιλιακά και οικονομικά δικαιώματά του, τα οποία τώρα δόθηκαν στους Βενετούς ως προνόμια. Έτσι οι Βενετοί διείσδυσαν οικονομικά και ίδρυσαν μια πανίσχυρη αποικιακή αυτοκρατορία* στην Ανατολή, ενώ το Βυζάντιο έχασε το ρόλο του μεσάζοντα μεταξύ Αράβων και Δυτ. Ευρώπης και την κυρίαρχη θέση του στο εμπόριο της Μεσογείου.

Ποιες ενέργειες έκαναν οι αυτοκράτορες για να περιορίσουν την οικονομική δύναμη των Βενετών;

Οι αυτοκράτορες επιχείρησαν αργότερα να αντιδράσουν α) δημεύοντας τις περιουσίες Βενετών ή β) υποκινώντας βιαιότητες του πληθυσμού της πρωτεύουσας εναντίον τους ή γ) παραχωρώντας προνόμια και στις άλλες ιταλικές ναυτικές πόλεις (Πίζα και Γένουα). Το τελευταίο μέτρο εφαρμόστηκε κυρίως από τον Μανουήλ Κομνηνό, ο οποίος πέτυχε να διχάσει τους αντιπάλους του και να παρέμβει στρατιωτικά στην Ιταλία, επαναφέροντας στη ζωή τη φιλόδοξη πολιτική του Ιουστινιανού Α΄.

Β. ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ερώτηση 1.

Τι ήταν το σχίσμα;

Στα χρόνια του Κωνσταντίνου Θ΄ (1042-1055) η παλιά αντιπαράθεση Ανατολής-Δύσης, που αφορούσε ουσιαστικά το ζήτημα της κυριαρχίας επί της χριστιανικής οικουμένης, οδηγήθηκε στη ρήξη. Οι σχέσεις μεταξύ των πατριαρχείων Ρώμης και Κωνσταντινούπολης, με το οποίο συμπαρατάχτηκαν τα πατριαρχεία Αντιοχείας, Ιεροσολύμων και Αλεξανδρείας, διακόπηκαν πλήρως. Το γεγονός αυτό είναι γνωστό ως Σχίσμα των δύο Εκκλησιών.

Τι ήταν το Σχίσμα και κάτω από ποιες συνθήκες έγινε;;

Σχίσμα είναι η διακοπή των σχέσεων των δύο πατριαρχείων (Ρώμης –Κωνσταντινούπολης). Αυτό έγινε κάτω από ορισμένες συνθήκες. Συγκεκριμένα, παπική πρεσβεία με αρχηγό τον καρδινάλιο Ουμβέρτο επισκέφτηκε την Κωνσταντινούπολη, για να συζητήσει με τον πατριάρχη Μιχαήλ Κηρουλάριο την επίλυση των λειτουργικών και δογματικών διαφορών που υπήρχαν ανάμεσα στα δύο πατριαρχεία. Οι διαφορές δεν ήταν αφεύρωτες, αλλά η αλαζονεία των διαπραγματευτών οδήγησε σε οριστική ρήξη μεταξύ των δύο πατριαρχείων, τα οποία στο εξής αντιπροσωπεύουν δύο χωριστές χριστιανικές εκκλησίες (την Ορθόδοξη και τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία). Η εξέλιξη αυτή προκάλεσε μεγάλη αντιπαλότητα και μίσος μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

Τα γεγονότα αυτά έμελλε να έχουν ανυπολόγιστες επιπτώσεις στις τύχες της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

ΑΠΟΙΚΙΑ χαρακτηρίζεται η μόνιμη εγκατάσταση ενός συνόλου ανθρώπων, υπηκόων ενός κράτους, σε μια άλλη χώρα με διοικητική ή συνταγματική σύνδεση μεταξύ της μητρόπολης και της νέας εγκατάστασης. Κατά παράδοση επίσης η σύνδεση αυτή «υποτάσσει» την αποικία στη μητρόπολη. Στη σύγχρονη εποχή με τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η έννοια αποικία σημαίνει μια εδαφική περιοχή υποτελή, κατά διάφορους τρόπους (-πολιτικούς, πολιτιστικούς ή οικονομικούς-), σε κάποια άλλη περισσότερο ανεπτυγμένη Χώρα. Έτσι η ανώτατη νομοθετική εξουσία αλλά και μέγα μέρος της διακυβέρνησης παρέμεινε στη Χώρα που είχε επιβάλλει τον έλεγχό της και που συνήθως ήταν διαφορετική στην εθνική της συγκρότηση από την αποικία.

